

CABINET CYNGOR GWYNEDD

Dyddiad y Cyfarfod:	7 Mai 2019
Aelod Cabinet:	Cynghorydd Nia Jeffreys
Swyddog:	Iwan Evans – Pennaeth Gwasanaethau Cyfreithiol
Awdur	Siôn Huws – Uwch Gyfreithiwr
Teitl yr Eitem:	Trefniadau Tâl Crwner

Testun: Trefniadau Tâl Crwner

1. Yr Argymhelliad ar gyfer y Penderfyniad:

(1) Awdurdodi Pennaeth y Gwasanaethau Cyfreithiol, mewn ymgynghoriad â Phennaeth yr Adran Gyllid, i gytuno ar drefniadau i dalu cyflog i'r Uwch Grwner, a ffi i'r Crwner Cynorthwyol

2. Y rheswm pam mae angen penderfyniad:

2.1 Awdurdodwyd Pennaeth y Gwasanaethau Cyfreithiol gan yr Aelod Cabinet i gytuno ar drefniadau cyflog newydd gyda'r Uwch Grwner ar sail Cylchlythyrau 61 a 62 JNC. Yn dilyn trafodaethau gyda'r Uwch Grwner, cytunwyd ar ddull sy'n wahanol i rai agweddau sydd wedi'u gosod yn y Cylchlythyrau.

3. Cefndir Cyffredinol

3.1 Mae Cymru a Lloegr wedi'u rhannu i ardaloedd crwner, gyda'r awdurdodau lleol perthnasol yn ariannu'r gwasanaethau unigol. Mae gan bob ardal un Uwch Grwner ac o leiaf un Crwner Cynorthwyol, sy'n ymdrin ag achosion pan nad yw'r Uwch Grwner ar gael, neu ar adegau eraill gyda chytundeb yr Uwch Grwner. Er bod pob Crwner yn cael ei benodi a'i dalu gan awdurdodau lleol, nid yw'r Crwner yn Swyddog Llywodraeth Leol, ond mae'n dal ei swydd o dan y Goron.

3.2 Mae Ardal Crwner Gogledd Orllewin Cymru yn cynnwys Gwynedd a Môn, ac ariennir y gwasanaeth ar y cyd â Chyngor Ynys Môn. Fodd bynnag, Cyngor Gwynedd yw'r awdurdod arweiniol. Gwasanaethir yr ardal hon gan Uwch Grwner rhan-amser, Dewi Pritchard Jones, ac un Crwner Cynorthwyol (swydd wag ar hyn o bryd).

4. Trefniadau Tâl - Ystyriaethau Perthnasol

4.1 Mae Deddf y Crwneriaid a Chyfiawnder 2009 yn darparu bod gan uwch grwneriaid hawl i gyflog, tra telir ffi i grwneriaid cynorthwyol. Mae gan Uwch Grwneriaid hawl i bensiwn llywodraeth leol hefyd. Er bod y rhain yn fater i bob Uwch Grwner a Chrwner Cynorthwyol gytuno gyda'i awdurdod lleol perthnasol, yn ymarferol, mae graddfeydd tâl wedi cael eu negodi gan Gyd-bwyllgor Negodi (JNC) y Gymdeithas Llywodraeth Leol. Mae'r JNC yn cynnwys cynrychiolwyr o'r Gymdeithas Llywodraeth Leol ar yr ochr reoli ac o'r Gymdeithas Crwneriaid.

4.2 Gan fod Deddf 2009 wedi dod â newidiadau mawr i strwythur y gwasanaeth crwner, roedd angen sail newydd ar gyfer talu'r uwch grwneriaid ynghyd â'r crwneriaid cynorthwyol. Yn dilyn trafodaethau hirfaith, cyhoeddwyd canllaw tâl newydd yng Nghylchlythyrau 61 a 62, a oedd yn disodli Cylchlythyr 51, sef sail y trefniadau cyfredol. Mae'r canllaw newydd yn datgan:

Uwch Grwneriaid Rhan-amser

- Cyflog sylfaenol o £20,000 (gan gynnwys gwaith 'y tu allan i oriau' statudol)
- Taliadau ar gyfer bob diwrnod a weithir - cyfradd ddyddiol rhwng £440 a £500, yn ddibynnol ar gymhlethdod yr ardal
- Rhoddir cap ar enillion ar lefel uwch grwner llawn-amser mewn ardal yr un mor gymhleth (£117,000 - £130,000)
- Diddymir y lwfans pensiwn cyfredol o 5.5%
- Diddymu'r ychwanegiad ardal ('*county loading*')

Crwneriaid Cynorthwyol

- Tâl am y gwaith a wneir
- Cyfradd ddyddiol rhwng £375 a £454, yn ddibynnol ar gymhlethdod yr ardal
- Dwy raddfa, yn dibynnu ar gymhlethdod yr achosion

Tâl Cwest Hir (tâl am gwestau sy'n para mwy na diwrnod)

- Diddymwyd

5. Canlyniad y trafodaethau gyda'r Uwch Grwner

5.1 Mae Cylchlythyr 62 yn datgan bod lefel y tâl i'w bennu yn lleol, yn unol â chymhlethdod ardal y crwner, ac mae'n nodi ffactorau i gynnal y fath asesiad. Y ffactorau a nodir yn y Cylchlythyr yw carchardai neu ddalfeydd gwladol eraill, unedau iechyd meddwl, ac ysbytai â meysydd arbenigedd a chymhlethdod yn natur y baich achosion.

5.2 Nid yw'r ffactorau hyn yn bresennol yn ardal Gogledd Orllewin Cymru. Felly, ystyrir i'r ardal fod ym mhegwn isaf y raddfa, lle mai £440 fyddai'r gyfradd ddyddiol addas. Fodd bynnag, mae'r ardal yn cynnwys porthladd rhyngwladol yng Nghaergybi. Ystyriwn fod hyn yn gyfwerth â ffactor lleol neilltuol y dylid ei gymryd i ystyriaeth. O gofio ei faint cymharol, credwn fod cyfradd ddyddiol o £452 yn briodol.

5.3 Yn dilyn trafodaethau gyda'r Uwch Grwner, daethpwyd i gytundeb a fyddai'n golygu y byddai'r sail y'i telir arni yn wahanol i'r dull a osodwyd yn y Cylchlythyr. Y dull a gymerwyd oedd asesu nifer tebygol y dyddiau y disgwylir i'r Uwch Grwner weithio bob blwyddyn, a throsi hynny i ffigwr blynyddol a fydd hefyd yn cynnwys yr elfen cyflog sylfaenol o £20,000. Byddai'r dull hwn yn gofyn am adolygiad cyfnodol i wirio ei fod yn adlewyrchu lefel yr achosion yn gywir.

5.4 Er mwyn hysbysu'r swydd ochr reolaethol mewn trafodaethau tâl cenedlaethol, cynhaliodd y CLIL arolwg o'r awdurdodau lleol sy'n gyfrifol am dâl crwneriaid. Dengys y canlyniadau, o'r saith awdurdod gyda chrwner rhan-amser a ymatebodd, bod pedwar wedi dewis dilyn y dull penodol hwn. Mae CLIL o'r farn mai dyma'r dull rhesymol, yn amodol ar yr angen am adolygiad cyfnodol.

Elfen Tâl Sefydlog

5.5 Mae'r cyflog sefydlog o £20,000 yn cynnwys yr angen i fod ar gael bob amser, er gwaethaf y ffaith fod y swydd yn rhan-amser mewn egwyddor, ac mae'n cynnwys gwaith y tu allan i oriau statudol yn ogystal â gwyliau blynyddol a thâl salwch

Elfen Cyfradd Ddyddiol

5.6 Mae cyfartaledd y llwyth achosion yn ardal Gogledd Orllewin Cymru yn parhau i aros yr un fath ar oddeutu 1,000. Dyma hanner nifer yr achosion a gydnabyddir yn gyffredinol fel y trothwy ar gyfer penodi crwner llawn-amser.

5.7 Os mai nifer y dyddiau gwaith (h.y. wedi tynnu penwythnosau, gwyliau banc a hawl i wyliau blynyddol) a ddisgwylir gan Uwch Grwner llawn-amser yw 220 diwrnod y flwyddyn, yna disgwylir i Grwner, yn yr ardal hon, ymroi hanner y

dyddiau hynny, h.y. 110 diwrnod, i fusnes y Crwner. Byddai hyn gyfwerth â 2.5 diwrnod yr wythnos.

Byddai hyn yn arwain at y cyfrifiad a ganlyn:

Ffigwr cyfradd ddyddiol o 110 diwrnod ar £452 wedi'i drosi	£49,720
Elfen Tâl Sefydlog	<u>£20,000</u>
Cyfanswm	<u>£69,720</u>

5.8 Byddai'r dull hwn yn darparu uchafrif ar wariant ar sail asesiad realistig o lwyth gwaith y Crwner. Ar y llaw arall, ni fyddai talu cyfradd ddyddiol ar sail y gwaith a ymgwymerir (fel yr argymhellir yn y Cylchlythyrau) yn rhoi unrhyw sicrwydd neu reolaeth ariannol ar wahân i gap cyffredinol, sef £119,600 yn yr achos hwn.

5.9 Cynhelir adolygiad blynyddol o'r sefyllfa i ystyried a yw'r trefniadau'n adlewyrchu lefel y llwyth achosion yn gywir. Bydd unrhyw newidiadau ar sail y fath dystiolaeth yn seiliedig ar foddhad gofynion rheolaeth ofalus arian cyhoeddus.

5.10 Mae Cylchlythyr 63, a gyhoeddwyd ar 28 Tachwedd 2018, yn gosod cyfraddau diwygiedig a fydd yn dod i rym ar 1 Ebrill 2019 ac ar 1 Ebrill 2020. Cynyddir y cyfraddau yn unol â'r darpariaethau hyn.

Ôl-daliadau

5.11 Gan fod y Cylchlythyr wedi bod mewn lle am gryn amser, ystyrir yn rhesymol y byddai ôl-daliadau yn cael eu hystyried i 1 Ebrill 2018.

6. Y Crwner Cynorthwyol

6.1 O dan y Ddeddf, mae gan Grwner Cynorthwyol hawl i ffioedd, gyda'r swm i'w gytuno o dro i dro gan y Crwner Cynorthwyol a'r awdurdod perthnasol. Bydd ein dull arfaethedig fel a ganlyn:

6.2 Ar y sail y dylai fod cydberthynas rhwng tâl Uwch Grwner a'r gyfradd ddyddiol ar gyfer Crwneriaid Cynorthwyol sy'n gweithio yn yr un ardal, mae'r un dull yn cael ei ddefnyddio ar gyfer asesiad o ffactorau lleol sy'n effeithio ar gymhlethdod. O ganlyniad, £390 fydd y gyfradd ddyddiol ar gyfer y Crwner Cynorthwyol.

6.3 Bydd uchafswm nifer o ddyddiau blynyddol y bydd y Crwner Cynorthwyol yn gweithio yn absenoldeb yr Uwch Grwner yn cael ei gytuno gyda'r Uwch Grwner. Bydd hyn yn seiliedig ar yr angen i weithio yn absenoldeb yr Uwch Grwner a'r llwyth achosion a ragwelir. Os yw'r Uwch Grwner yn credu yr eir uwchben y ffigwr hwn mewn unrhyw flwyddyn, bydd yn hysbysu'r awdurdod lleol cyn gynted ag y bo

modd. Rhaid cytuno ymlaen llaw gyda'r awdurdod lleol ar unrhyw gynnydd yn nifer y dyddiau uwchben yr uchafswm.

6.4 Pan nad yw'r Uwch Grwner ar gael, byddai'r Crwner Cynorthwyol yn gyfrifol am weithio y tu allan i oriau a bydd yn cael ei dalu/ei thalu ar yr un gyfradd. Er nad oes darpariaeth ar ei gyfer yn y cylchlythyrau, teimlir y dylid cael cydnabyddiaeth o'r angen i'r Crwner Cynorthwyol fod ar gael bob amser ar yr adegau hyn. I'r perwyl hwn, gellir ychwanegu lwfans ar alwad i drefniant tâl y Crwner Cynorthwyol. Bydd y rhain ar sail trefniadau cyfredol Cyngor Gwynedd i fod 'ar alwad'. Byddant yn cael eu cytuno ar gyfer bod ar alwad ar gyfnodau pan fydd yr Uwch Grwner ar wyliau blynyddol swyddogol. Os bydd angen eu galw allan, bydd hyn ar y cyfraddau sydd wedi'u cynnwys yn y Cylchlythyr.

7. Barn Cyngor Sir Ynys Môn

7.1 Trafodwyd y cynlluniau gyda Chyngor Sir Ynys Môn ar lefel swyddog, ac nid oedd ganddynt unrhyw wrthwynebiad. Byddwn yn parhau i gyfathrebu gyda'r awdurdod wrth i'r cynlluniau symud yn eu blaenau.

8. Unrhyw ymgynghoriadau a wnaed cyn gwneud Penderfyniad:

Swyddog Monitro -

Paratowyd yr adroddiad gan y Gwasanaethau Cyfreithiol.

Pennaeth Cyllid –

Tra mae costau eraill ynghlwm â cwestau marwolaethau yn gallu bod yn sylweddol ac anodd i'w amcangyfrif yn flynyddol, cadarnhaf fod cyllideb briodol mewn lle ar gyfer talu cyflog y Crwner a'r Crwner Cynorthwyol (gyda Chyngor Ynys Môn yn cyfrannu 36.9%). Rwy'n cefnogi'r argymhelliad gerbron, a'r egwyddor o dalu ffi blynyddol, yn hytrach na ffi dyddiol, ac i adolygu hynny ar ôl cyfnod addas.

Dogfennau Cefndir

JNC – for Coroners Cylchlythyrau 61 a 62